

OBIECTE ȘI FOTOGRAFII DE LA GEORGE GEORGESCU ÎN COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE A ORAȘULUI BUCUREȘTI

de VALERIU LEAHU

Din ianuarie 1920, de cînd a urcat pe podiumul Ateneului Român din București pentru a dirija orchestra simfonică a Ministerului Instrucțiunii, și pînă la începutul lunii septembrie a anului 1964, cînd moartea l-a răpus, pe neașteptate — în ciuda anilor mulți și a unei necurmăte munci de o viață, artistul dovedind nesecate virtuți și un elan nici el biruit — timp, așadar, de peste patru decenii, George Georgescu s-a afirmat ca unul dintre oamenii de seamă ai culturii noastre — o prezență în totul strălucitoare nu numai în cîmpul muzicii românești, dar și în arta interpretativă din vremea sa. „Marele dirijor al României“ (cum îl numea în 1940 ziarul berlinez *(Deutsche Allgemeine Zeitung)*; „un șef de orchestră de geniu“ (cum îl definea, chiar la începutul carierei sale, în 1921, un cotidian francez); „unul dintre cei mai mari șefi de orchestră ai timpurilor noastre“ (cum îl caracteriza în 1942 un comentator muzical italian, iar mai tîrziu, Iurii Șaporin); ori „bătrînul leu al estradelor mondiale“ sau „autentic mare senior al baghetei“ (cum apărea cercurilor muzicale din Polonia sau din Italia, în anii din urmă ai carierei sale)¹⁾; în fine, „muzica însăși într-o formă umană“ (cum l-a caracterizat, cîndva, Casals)²⁾ — acesta a fost George Georgescu, al cărui loc în istoria artei dirijorale mondiale se află — așa cum mulți l-au definit³⁾ — în grupa marilor șefi de orchestră ai lumii de la sfîrșitul secolului trecut și din prima jumătate a veacului nostru — alături de Felix Weingartner, Arturo Toscanini, Willem Mengelberg, Wilhelm Furtwängler, Bruno Walter, Dmitri Mitropoulos.

Prezență activă și prestigioasă la pupitrele tuturor marilor orchestre simfonice din Europa și din Statele Unite ale Americii, George Geor-

¹⁾ Citatele sînt extrase din lucrarea: Lucian Voiculescu, *George Georgescu, cincizeci de ani de activitate artistică*, 1957, p. 123 și urm.

²⁾ Cf. *Contemporanul*, 1962, nr. 36 (830) din 7 septembrie, p. 6.

³⁾ Vezi George Bălan, *George Georgescu*, în *Contemporanul*, 1964, nr. 36 (934) din 4 septembrie, p. 2. Iar la Salzburg, în 1963, se aprecia că George Georgescu „întruchipează cea mai bună și mai veche tradiție dirijorală europeană“ (cf. *Contemporanul*, 1963, nr. 33 (879) din 16 august, p. 1).

gescu a apărut așa, întotdeauna, numai-și-numai ca ambasador al artei și culturii din România.⁴⁾ Făcînd cunoscută arta sa iubitorilor de muzică din întreaga lume, dirijorul a rămas de-a lungul carierei sale statornicit în țara lui — ca întemeietor și conducător de mari ansambluri, ori instituții muzicale românești, ca pedagog de înaltă clasă, ca cetățean, iar înainte de toate, ca șef de orchestră — poporului român, în primul rînd, dăruindu-i artistul talentul său prodigios, energiile sale, capacitatea sa de organizator și diriguitor, spiritul său luminat.

Ce a însemnat George Georgescu pentru viața muzicală și pentru cultura românească din deceniile al treilea — al șaptelea ale secolului XX — aceasta poate fi, în paginile de față, cu un rost precis, abia schițat, doar definit.

În mișcarea muzicală din România de la începutul veacului nostru, George Georgescu a îndeplinit, pe tărîmul artei interpretative, ceea ce marele său prieten, Enescu, a realizat atunci în cîmpul creației. Pe temeiurile tuturor înfăptuirilor de pînă la el, privind lucid neajunsurile mari — care se vedeau în viața concertistică din țară; dar înțelegînd și sensurile noi și nevoile care se deslușeau în evoluția culturii românești moderne — George Georgescu s-a situat în fruntea celor care militau atunci pentru reorganizarea, înnoirea și ridicarea pe o treaptă superioară a activității de interpretare muzicală, înfăptuind aceasta cu autoritatea lui necontestată și cu acel prestigiu desăvîrșit izvorîte din excepționalele sale calități de muzician și organizator.

A găsit în țară un ansamblu simfonic (orchestra din București a Ministerului Instrucțiunii Publice) cu o înjghebare anemică; și-a dat partea de contribuție cea mai însemnată la ctitorirea unei noi orchestre — Filarmonica din București⁵⁾ — pe care apoi, a condus-o și educat-o cu statornicie mai bine de patruzeci de ani. A găsit un colectiv artistic în destrămare și — identificîndu-și propria-i existență cu cea a Filarmonicii bucureștene — a înfăptuit una dintre cele mai renumite orchestre simfonice din Europa. Întors la București a întîlnit un dirijor bolnav și obosit de lupta grea pentru triumful binelui în viața muzicală a țării; l-a înlocuit pe Dimitrie Dinicu, dînd baghetei acestuia un elan pe care predecesorul său nu putea să-l aibă, și o aureolă și un triumf pe care înaintașul nu le putuse visa nicicînd. A constatat în țara sa, în chiar orașul-capitală, un repertoriu simfonic pe cit de sărac, pe atît de anchilozat. A purces deîndată la înnoirea aceluia repertoriu, făcînd cunoscute publicului, pe lingă capodoperele clasice încă neauzite la noi, numeroase lucrări reprezentative din muzica modernă — de la Mahler, Richard Strauss sau Ravel, pînă la Strawinski sau Schönberg. S-a lovit

⁴⁾ Interesant că postul de radio NBC acorda lui George Georgescu întotdeauna acest calificativ, prezentînd publicului american pe marele dirijor român, cu prilejul turneului întreprins de acesta în S.U.A., în 1960 (cf. *Contemporanul* 1960, nr. 50 (739) din 9 decembrie, p. 6).

⁵⁾ Nefiind aici locul să evocăm, fie și în aspectele sale principale, istoricul înființării Filarmonicii, pentru a reliefa rolul esențial al lui George Georgescu, trimitem la articolul lui Petre Nițulescu *Filarmonica*, publicat în lucrarea *Muzica românească de azi*, București, 1939, p. 965 și urm.

și el de indiferența publicului pentru creația muzicală autohtonă; dar s-a afirmat de la începutul carierei sale, ca unul dintre propagatorii cei mai entuziaști ai școlii românești de compoziție, slujindu-și colegii și prietenii compozitori cu o impresionantă sollicitudină. George Georgescu a fost acela care a condus în prime audii, în țară și peste hotare, lucrări de Filip Lazăr, Alexandru Zirra, Ion Nona Ottescu. Theodor Rogalski, Paul Constantinescu, Mihail Jora, Dinu Lipatti, Mihail Andricu și de mulți alți compozitori români reprezentativi dintre cele două războaie mondiale. Întors în România, după anii de studii și concerte date mai ales în Germania, și-a găsit de asemenea colegii instrumentiști, cântăreți, dirijori în plin efort de înjghebare a „Operei române” la București. S-a integrat și el în rîndurile lor, George Georgescu fiind apoi unul dintre directorii noii instituții și unul dintre dirijorii ei cei mai activi.

Iată dar, schițat numai, ceea ce George Georgescu a dăruit, de-a lungul întregii sale vieți, muzicii și culturii românești. La acestea trebuie adăugată însă acea strălucire particulară, unică, a artei sale, aceea artă de șef de orchestră pe care George Georgescu a profesat-o aproape jumătate de veac nu numai cu un prodigios talent, ci și cu o pilduitoare conștiinciozitate și cu o exemplară exigență, izvorîte dintr-un respect adînc și nedezmîntit față de muzică, față de public, față de orchestrele și de soliștii cu care a colaborat.

Înșușirile de mare artist ale lui George Georgescu, renumele său internațional și înaltul nivel artistic pe care, sub conducerea sa, l-a dobîndit orchestra Filarmonica din București — toate acestea s-au răsfîrțat nemijlocit în viața muzicală a Capitalei din deceniile al treilea — al șaptelea ale veacului nostru. Căci, atrase de arta lui George Georgescu, onorate de colaborarea cu dirijorul român, aproape toate marile personalități ale artei interpretative muzicale contemporane au venit și au concertat la București — împrejurări în urma cărora capitala României a căpătat, cu timpul, renumele unuia din marile centre muzicale ale Europei. Compozitorii Richard Strauss, Igor Strawinski și Bela Bartok; violoncelistul Pablo Casals; pianiștii Alfred Cortot, Wilhelm Backhaus, Walter Gieseking, Arthur Rubinstein și Sviatoslav Richter; violoniștii Jaques Thibaud, Zino Francescatti și David Oistrach — sînt numai cîțiva dintre marii artiști care au concertat sub cupola Ateneului Român, acompaniați de Filarmonica bucureșteană condusă de George Georgescu. Remarcabilul șef de orchestră și-a adus, ca atare, contribuția sa însemnată nu numai la propășirea muzicii românești, dar, nemijlocit, și pentru afirmarea și strălucirea vieții concertistice din Capitala țării.

* * *

Rolul de prim ordin pe care George Georgescu l-a avut în mișcarea muzicală românească modernă precum și în viața muzicală a Capitalei, în deceniile trei-șapte, implică și pentru Muzeul de istorie a orașului București, îndeosebi acum, după moartea dirijorului — îndatorirea de a păstra și perpetua memoria acestui mare muzician.

În luna decembrie a anului 1964, Muzeul a primit din partea doamnei Florica George Georgescu, soția reputatului artist, o valoroasă donație de obiecte și fotografii reflectând aspecte din activitatea muzicianului, în țară și peste hotare.⁶⁾ Donația cuprinde o partitură de orchestră și două baghete care au aparținut lui George Georgescu, o coroană omagială primită de dirijorul român din partea Radiodifuziunii cehe, patru copii fotografice și 43 clișee foto — reproduceri după fotografii aflate în posesia familiei artistului. Publicarea, în cele ce urmează, a obiectelor și fotografiilor legate de activitatea lui George Georgescu

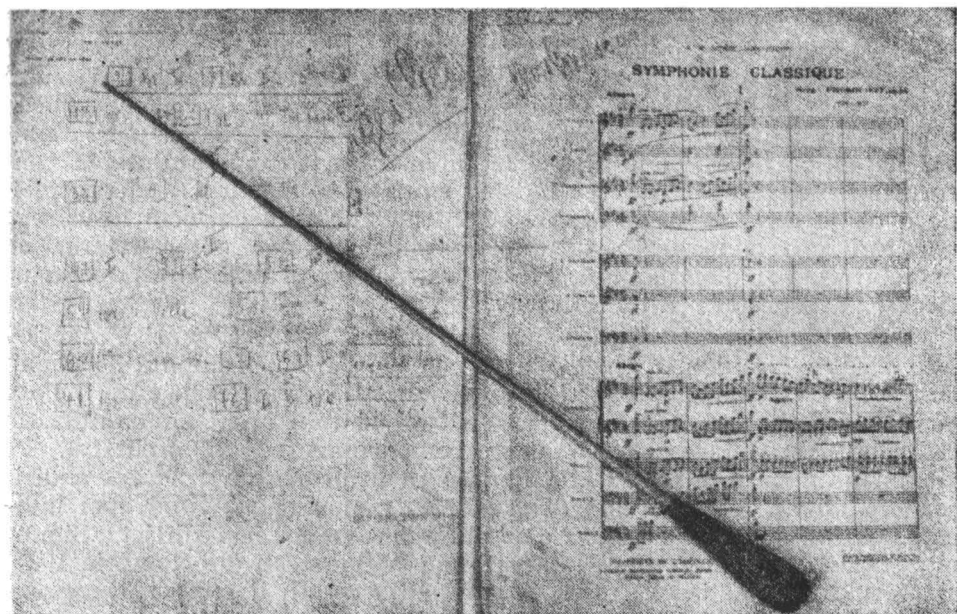

Fig. 1 — Partitură și baghetă care au aparținut lui George Georgescu

urmărește nu numai simpla punere în circuit mai larg a acestei noi și de preț colecții a Muzeului de istorie a orașului București, ci și evocarea — fie chiar succintă — a unor evenimente care au împlinit cariera strălucită a șefului de orchestră român.

Partitura la „Simfonia clasică” de Serghei Prokofiev, păstrată în patrimoniul M.I.B. cu nr. inv. 86.034, aduce mărturia unor atribute cu totul caracteristice dirijorului. Întii — interesul viu manifestat de el pentru valorile autentice ale creației muzicale contemporane; de altă parte — dovada respectului profund și statornic pentru operele și stilurile compozitorilor studiați și interpretați de-a lungul anilor de dirijor.

Propagator strălucit al capodoperelor clasice, romantice și postromantice (acestea alcătuind indeosebi repertoriul său), George Georgescu

⁶⁾ Arhiva M.I.B., Donația Florica George Georgescu, 1964, XII, vol. III. N.C.

a fost, în egală măsură, interpretul remarcabil și al multor pagini din ceea ce se numește (cu un termen mai general și mai imprecis) „muzică modernă“. Se poate astfel relata că din programele conducătorului Filarmonicii bucureștene n-au lipsit opus-uri ca „Ritul primăverii“ de Stravinski, „Noaptea transfigurată“, de Arnold Schönberg, „Pacific 231“ de Honegger, „Crearea lumii“ de Darius Milhaud, Simfonia a II-a de Szymanowski, Simfoniile I-a și a V-a de Șostacovici, Simfonia a II-a de Hacıaturian etc. Acest interes pentru operele reprezentative din creația muzicală contemporană i-a îndreptat atenția și spre lucrările lui Serghei Prokofiev, prima și ultima simfonie scrisă de compozitorul sovietic făcând parte din repertoriul permanent al lui George Georgescu.

Dar parcurgerea opusului prokofievian aflat altădată în posesia lui George Georgescu, reflectă totodată câte ceva din concepția dirijorului asupra artei interpretative, felul său de a se apropia, de a cunoaște și tălmăci o partitură. Însemnările puține, de altfel, și întotdeauna în sensul notațiilor tipărite, privitoare la intensitatea sonoră, sculptarea contururilor melodice, la metrica lucrării sint, toate, mărturii ale concepției de a dirija a lui George Georgescu, întemeiată pe o perfectă însușire a partituri, pe cunoașterea tuturor detaliilor ei, dar pe sculptarea cu deosebit gust și discernămint, a ceea ce, melodic și orchestral, apare, pe fiecare pagină, esențial, semnificativ.

Partitura de orchestră a primei simfonii a lui Serghei Prokofiev este o ediție Breitkopf-Haertel, în format 23×31 cm, însumând 96 pagini (fig. 1). Pe contrapagina de titlu este aplicată o foaie conținând, notate cu creion albastru, însemnări referitoare la reliefaarea intervenției, în cadrul discursului muzical, a unor compartimente din orchestră. Pe pagina următoare (albă) se află semnătura în ortografie franceză a dirijorului (notată tot cu creion albastru), cu creion negru fiind apoi indicate localitățile și unele date cînd George Georgescu a dirijat „Simfonia clasică“, începînd cu prima audiere de la București (9 octombrie 1927) și sfîrșind cu notația execuției, tot de la București, din 30 și 31 octombrie 1960.⁷⁾ Pe prima pagină a textului muzical, în colțul din stînga, sus, este consemnată (în limba română) posesiunea partituri și repetată (în ortografie franceză), cu cerneală albastră, semnătura dirijorului. În interiorul partituri se întîlnesc diverse notații cu creion albastru, referitoare mai ales la intensitatea sonoră și metrică.

Dintre baghetele cu care George Georgescu a dirijat adeseori reține atenția îndeosebi cea păstrată cu nr. inv. 86.032. Aceasta i-a fost dăruită muzicianului român de Sir John Barbirolli, în zilele celei a doua ediții a Festivalului muzical internațional George Enescu, cînd, la 17 septembrie 1961, în sala mare a Palatului Republicii, renumitul șef de orchestră englez a condus Filarmonica din capitala României într-un

⁷⁾ George Georgescu a dirijat *Simfonia clasică* și după concertele din 30 și 31 octombrie 1960. Ne referim la interpretarea opusului menționat în cadrul unui festival Prokofiev dat la București, de Filarmonica, în mai 1963 și la includerea aceleiași lucrări în programele dirijate de șeful de orchestră român la Viena, la 24 mai 1963 și Milano, la 7 și 8 iunie 1963. Cf. *Contemporanul*, 1963 nr. 23 (869) din 7 iunie, p. 6 ; *idem*, nr. 24 (870) din 14 iunie, p. 8.

concert cuprinzînd în program Simfonia a V-a de Schubert, Concertul nr. 2 pentru vioară și orchestră de Prokofiev (solist Ion Voicu) și Simfonia a II-a de Brahms.⁸⁾ Sir John Barbirolli o dăruit lui George Georgescu bagheta cu care a dirijat concertul, mărturisindu-și și astfel prețuirea pentru orchestra creată și educată de marele muzician din București.

Mica coroană omagială din „frunze de laur“, păstrată în colecțiile M.I.B. cu nr. inv. 86.033, poartă prinse de ea trei panglici: una lungă de aproximativ 70 cm, alăturînd culorile albastru și galben; și alte două, mai înguste și mai scurte (circa 50 cm), roșii. Acestea din urmă păstrează inscripția „Milému hostu George Georgescu, 3.6.1954. Čs. rozhlas Brno (Oaspetelui drag George Georgescu 3.6.1954. Radiodifuziunea cehoslovacă. Brno). Darul amintește de colaborarea șefului de orchestră român cu Filarmonica din Brno, cînd, la data menționată, George Georgescu a înregistrat un deosebit succes dirijînd poemele simfonice „Don Juan“ de R. Strauss și „Taras Bulba“ de Janacek, Concertul pentru pian și orchestră de Paul Constantinescu (solist Valentin Gheorghiu) și Simfonia a II-a de Johannes Brahms.⁹⁾

Dintre cele patru fotografii, una (nr. inv. 86.029), copie alb-negru la mărimea 17×23 cm, reproduce bustul lui George Georgescu, în profil, văzut din dreapta. Chipul — aici de o nobilă și gravă expresie este acela al dirijorului aflat către sfîrșitul celui de al cincilea deceniu de viață — perioadă în care, de altfel, fotografia a și apărut într-unele din programele de sală ale Filarmonicii din București.

Următoarele două fotografii — de asemenea copii alb-negru, însă la dimensiunile 13×18 cm — datează din anul 1941, reproducînd imagini luate cu prilejul unui turneu al Filarmonicii din București prin cîteva orașe ale Germaniei. Ambele fotografii sînt realizate la München (pe verso-ul lor se află sigiliul firmei Hanns Holdt din orașul menționat) unde, la

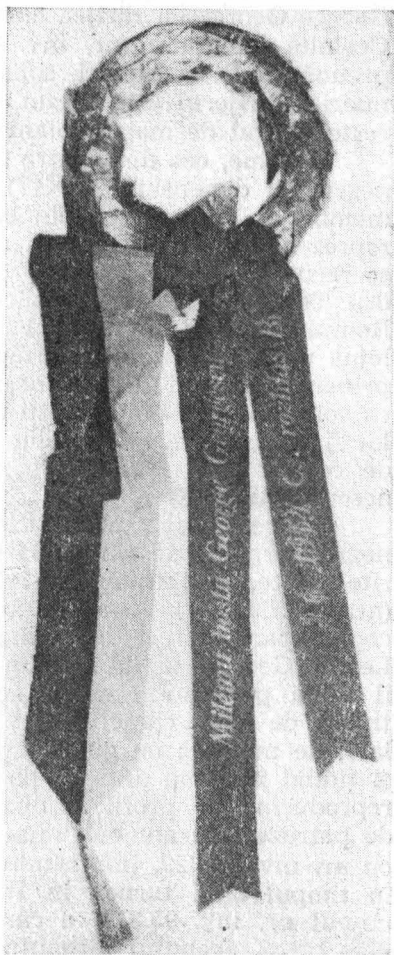

Fig. 2 — Coroană omagială dăruită de Radiodifuziunea cehoslovacă

⁸⁾ *Contemporanul*, 1961, nr. 38 (780) din 22 septembrie, p. 6.

⁹⁾ Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 113.

14 ianuarie 1941 a avut loc un concert, în al cărui program au figurat indeosebi lucrări de compozitori români. Între altele, a fost interpretat și „Concertino în stil clasic pentru pian și orchestră” de Dinu Lipatti, solist fiind compozitorul¹⁰) O fotografie (nr. inv. 86.027) înfățișează Filarmonica din capitala României, în formație completă. La pupitru, George Georgescu dirijează, întors spre stînga, conducînd viorile prime. Cealaltă fotografie (nr. inv. 86.026) îl arată pe George Georgescu împreună cu Dinu Lipatti, solistul concertului de la München, din 14 ianuarie. Dirijorul este așezat, avînd în față o partitură pe care o urmărește, asistat de marele pianist, aflat în picioare, în stînga.

În fine, cea de a patra fotografie (nr. inv. 86.028, la fel, copie alb-negru, cu dimensiuni 13×17) înfățișează un grup de muzicieni români, membri ai Filarmonicii din București, aflați la un banchet împreună cu reprezentanți ai oficialității și cu muzicieni bulgari. Printre personaje se recunosc dirijorul George Georgescu, pianistul Dinu Lipatti, Alexandru Teodorescu, primul concert-maestru al Filarmonicii din București, Romulus Orchis, impresarul orchestrei etc. Fotografia este luată cu prilejul unui turneu al Filarmonicii din capitala României, la Sofia, în primăvara anului 1942. Concertele dirijate de George Georgescu și avînd ca solist tot pe Dinu Lipatti au avut loc la 21 și 23 mai, în programele lor figurînd lucrări de Brahms, Wagner, Respighi și R. Strauss și lucrări de compozitorii români George Enescu, Dinu Lipatti, Paul Constantinescu și Mihail Jora.¹¹)

În seria celor patruzecișitrei clișee-foto pe celuloid (negative alb-negru, format 6×6 cm) nouă îl înfățișează pe George Georgescu la diferite vîrste, în ipostaze variate. Semnalăm dintre aceste clișee, pe cel (nr. inv. 95.347) reproducînd o fotografie în care George Georgescu, copil, apare alături de mama sa și de tatăl său, funcționarul vamal Leonte Georgescu (fig. 3); un alt clișeu (nr. inv. 95.334) a cărui imagine îl arată pe viitorul șef de orchestră la vîrsta terminării studiilor, în ținută de gală, caracteristică vremii (îmbrăcat în pardesiu cu revere late, de mătase; cu guler tare, înalt, cu cravată; purtînd pe cap joben și ținînd în mîna dreaptă baston); un al treilea clișeu (nr. inv. 95.333) reproducînd un profil al dirijorului (așezat, fumînd) aflat pe la vîrsta de patruzeci de ani — ținuta frapînd prin distincție și eleganță; clișeul cu nr. inv. 95.329, înfățișîndu-l pe George Georgescu îmbrăcat de iarnă, în timpul unui turneu în Italia, la începutul anului 1938; și în fine, clișeul nr. inv. 95.317, a cărui imagine îl arată pe marele dirijor român către începutul ultimului său deceniu de viață, surprins în timpul îndeplinirii îndatoririlor de director al Filarmonicii (așezat la birou, șeful de orchestră semnează corespondență).

Zece clișee reproduc fotografii în care George Georgescu apare alături de interpreți celebri sau de mari compozitori ai timpului nostru, împreună cu care dirijorul român a concertat în țară sau peste hotare, ori s-a fotografiat consemnînd afectuoase și durabile amicitii. Clișeul nr. inv. 95.346 îl arată pe George Georgescu alături de renumitul violonist

¹⁰) Dragoș Tănăsescu, *Dinu Lipatti, Viața în imagini*, p. 13 și fotografia la care ne referim și în articolul nostru); Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 84—85.

¹¹) Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 89.

Bronislaw Huberman, imaginea datînd din 1921, cînd, la 5 mai, în cadrul unui festival Beethoven ce a avut loc în sala Ateneului, artistul polonez a interpretat sub bagheta dirijorului român, Concertul și cele două române pentru vioară și orchestră de marelui compozitor german.

Clișeul nr. 95.309 reproduce o imagine oarecum cunoscută:¹²⁾ George Georgescu împreună cu marele violonist francez Jaques Thibaud.

Fig. 3 — Copil, împreună cu părinții

și cu dirijorul și compozitorul Alfred Alessandrescu. Thibaud, care în anii dintre cele două războaie mondiale, a concertat la București în repetate rînduri (în 1924, 1926, în 1935, 1936 și 1937) a statornicit o caldă prietenie cu cîțiva muzicieni români, îndeosebi cu George Enescu și cu George Georgescu.¹³⁾ Prietenia aceasta a fost temelie pentru cîteva

¹²⁾ O fotografie reproducînd același moment, locul fiind însă puțin deplasat, este publicată în monografia *Alfred Alessandrescu* de Vasile Tomescu, București, 1962, p. 71.

¹³⁾ „Cartea de aur” a Filarmonicii „George Enescu” păstrează, între altele un autograf dat de Jaques Thibaud orchestrei „et à son grand chef le cher Georgesco, affectueusergent”.

veritabile evenimente în viața muzicală bucureșteană din perioada interbelică — de neuitat fiind concertul din 5 mai 1924, când Enescu și Thibaud, acompaniați de Filarmonica condusă de George Georgescu au interpretat Concertul pentru două viori și orchestră de Johan Sebastian Bach.¹⁴⁾ Fotografia pe care o reproduce clișeul menționat datează din aprilie 1926 cînd, cu prilejul unui nou turneu la București, violonistul

Fig. 4 — Alături de Alfred Cortot, după un concert la Ateneu

francez, colaborînd iarăși cu George Georgescu, a interpretat Simfonia spaniolă de Lalo.¹⁵⁾

George Georgescu alături de marele pianist al timpurilor noastre Alfred Cortot apare într-o fotografie reprodusă în clișeul cu nr. inv. 95.338. Cei doi artiști au colaborat la București ori de cîte ori pianistul francez a concertat în România: în aprilie 1924, tot în aprilie — 1926, în noiembrie 1935 și în martie 1937. Imaginea la care ne referim (vezi fig. 4) a fost luată la această din urmă dată, cînd de asemenea în sala

¹⁴⁾ În albumul prefăcut de Andrei Tudor, *George Enescu, Viața în imagini*, București, 1959, data concertului acestuia e fixată: 1 mai 1926. În lucrarea lui Lucian Voiculescu, citată de noi, data concertului apare: 5 mai 1924. Această din urmă lucrare înregistrează participarea lui Jaques Thibaud la București, în 1926, doar în cadrul concertului din 26 aprilie.

¹⁵⁾ Publicînd fotografia care îi arată pe George Georgescu, Jaques Thibaud și Alfred Alessandrescu, Vasile Tomescu (*loc. cit.*) o datează în anul 1928. Dar vreun turneu al lui Thibaud la București, în 1928, nu este menționat nici în presa vremii, nici în lucrarea lui Lucian Voiculescu, utilizată de noi.

Ateneului Român, Cortot, acompaniat de orchestra Filarmonica sub bagheta lui George Georgescu, a interpretat „Suita în gustul teatral” de Couperin-Cortot, Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră de Chopin și Simfonia pe tema unui cântec de munte de Vincent d'Indy.¹⁶⁾

Cliseele cu numerele de inventar 95.339 și 95.351 reproduc două imagini care, deși pot fi considerate secvențe „istorice” pentru viața muzicală a Bucureștilor dintre cele două războaie mondiale, au rămas totuși, pînă în prezent, inedite. E vorba de fotografii luate în timpul concertului „extraordinar” care a avut loc în sala „Aro” (Patria) în seara de 9 decembrie 1937 și cînd, alături de Filarmonica din capitala României, au colaborat trei mari interpreți ai timpului nostru: Casals, Enescu și George Georgescu. Fiecare din cei doi muzicieni români avuseseră deja prilejul să cunoască arta lui Pablo Casals și să „cînte” alături de el. Enescu și violoncelistul spaniol făcuseră parte dintr-o formație de muzică de cameră încă în anii de tinerețe și de studenție, la Paris.¹⁷⁾ George Georgescu dirijase în vara lui 1931, cu prilejul unui turneu în Spania, orchestra „Pablo Casals” din Barcelona.¹⁸⁾ Acum, în decembrie 1937, la București, cei trei mari muzicieni se întîlnesc avînd să colaboreze laolaltă. Concertul din sala „Aro” a constituit o manifestare muzicală în care interpretarea a dobîndit superlativul la modul desăvîșirii. Iată de ce evenimentul a avut un larg ecou în viața artistică a Bucureștilor și în presa timpului. După uvertura operei „Euryanthe” de Weber, Casals a interpretat Concertul pentru violoncel și orchestră de Schumann, iar apoi, împreună cu Enescu, Dublul concert pentru vioară și orchestră de Brahms — întreg programul desfășurîndu-se sub bagheta lui George Georgescu. Sub impresia momentului trăit, Pablo Casals a acordat colectivului simfonic și dirijorului care-l acompaniaseră un autograf (în limba franceză): „Orchestrei Filarmonice din București, admirabilului ei conducător, scumpul meu prieten George Georgescu, în amintirea serii de 9 decembrie 1937, cînd eu am avut onoarea să particip alături de marele Enescu”¹⁹⁾. Una dintre fotografiile la care ne referim (fig. 5) a fost luată în timpul primei părți a concertului din sala „Aro”, înfățișîndu-l pe George Georgescu dirijînd orchestra în timp ce Casals „își așteaptă intrarea”. Cealaltă fotografie (fig. 6) îi arată pe cei trei artiști — așteptînd, toți, la începutul părții a doua a concertului, „atacul” partiturii brahmsiene.

George Georgescu alături de unul din marii compozitori ai secolului nostru, Aram Hacıaturian, apare în imaginea reproducă de clișeu cu nr. inv. 95.334. Fotografia este făcută la Moscova, în noiembrie 1952 și aduce mărturia prețurii reciproce și prieteniei care i-a legat pe cei doi muzicieni. George Georgescu a contractat marea sa admirație față

¹⁶⁾ Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 76.

¹⁷⁾ Despre Enescu, Casals avea să-și amintească mai tîrziu spunînd: „O jumătate de veac de prietenie mă leagă de dînsul. Pentru Enescu am avut întotdeauna un sentiment de adîncă dragoste...” (cf. J. M-a Corredor, *Convorbiri cu Pablo Casals*, Buc., 1964, p. 64).

¹⁸⁾ Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 59.

¹⁹⁾ *Op. cit.*, pl. IV.

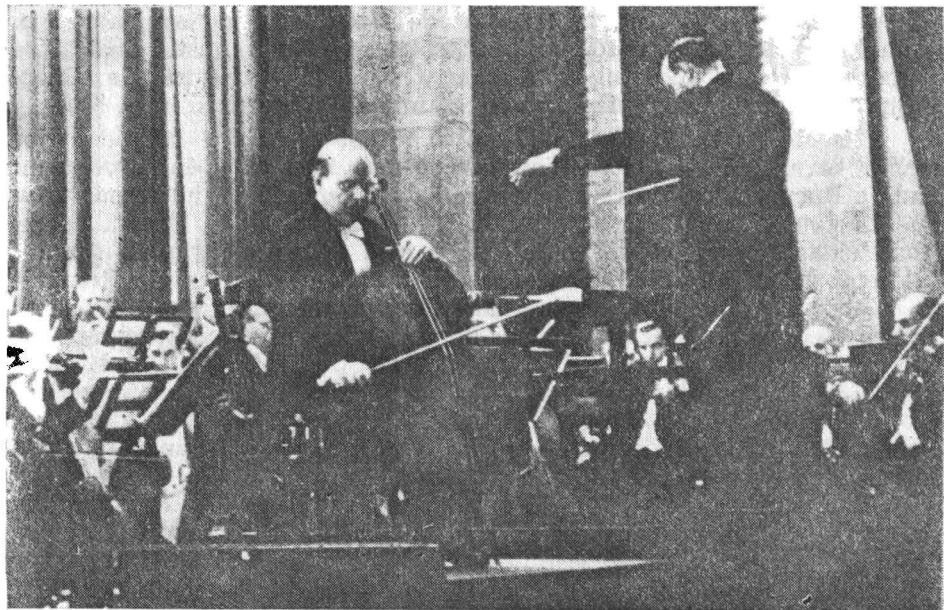

Fig. 5 — În timpul concertului din seara de 9 decembrie 1937

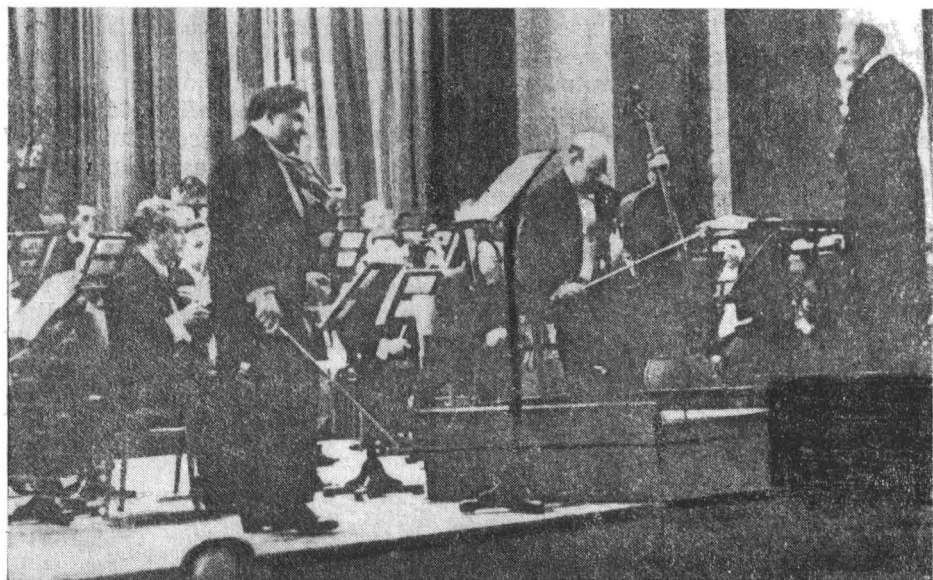

Fig. 6 — Enescu, Casals și George Georgescu

de compozitorul sovietic studiind și interpretind celebrul opus al acestuia din urmă, Simfonia a II-a „cu clopote” — Haciaturian a apreciat la modul cel mai înalt magistrala și unica interpretare dată de dirijorul român simfoniei. Faptul se întrevede și în dedicația scrisă de Haciaturian pe fotografie: „Marelui artist și dirijor George Georgescu, recunoștință”... În imagine (fig. 7) Haciaturian apare împreună cu George Georgescu (în stînga) și cu compozitorul român Anatol Vieru — la acea

Fig 7 — Fotografie cu autograf de la Aram Haciaturian

dată aflat la Moscova pentru desăvîrșirea studiilor muzicale, chiar sub îndrumarea autorului „Simfoniei cu clopote”.

Clîșeul cu nr. inv. 95.330 îl arată pe George Georgescu alături de un alt mare artist sovietic — alt mare prieten: pianistul de reputație mondială Sviatoslav Richter. Prietenia între acești doi muzicieni s-a cimentat, și ea, prin colaborările ce au avut loc fie la Moscova (în timpul turneelor dirijorului român în U.R.S.S.) fie în România, atunci cînd Richter concerta la București. Fotografia reprodușă în clîșeul menționat datează de la începutul lui septembrie 1961, fiind făcută cu prilejul participării lui Sviatoslav Richter la a doua ediție a Festivalului și concursului muzical internațional „George Enescu”. Atunci, pianistul sovietic și dirijorul român au colaborat din nou, interpretînd „Burlesca pentru pian și orchestră” de Richard Strauss. Într-una din zilele

premergătoare festivalului, artiștii s-au fotografiat — îmbrățișați prietenește — în fața casei de creație din palatul de la Mogoșoaia.

George Georgescu colaborând cu alte două personalități de prestigiu ale artei interpretative muzicale de azi — pianista franceză Monique de la Bruchollierie și violonista Lola Bobescu — constituie subiectul imaginilor reproduse în clișeele nr. inv. 95.349 și 95.345. Ambele foto-

Fig. 8 — George Georgescu și Lola Bobescu în 1963

grafii au fost făcute în timpul repetițiilor de pregătire a concertelor în care au apărut cele două soliste — în fiecare dintre imagini, dirijorul, la pupitru, discutind pe marginea partiturii cu una sau alta dintre parteneri. Fotografia în care George Georgescu apare alături de Monique de la Bruchollierie a fost ocazionată de un turneu al artistei franceze la București în anul 1962;²⁰⁾; cea înfățișând pe dirijor și pe Lola Bobescu (fig. 8) datează din toamna anului 1963, când la 23 și 24

²⁰⁾ Fotografia aceasta este datată și localizată (în limba franceză) „martie 1962. București”. Dar în anul menționat Monique de la Bruchollierie n-a concertat în luna martie, ci la 1 și 2 decembrie cînd, acompaniată de Filarmonica „George Enescu” dirijată de George Georgescu, a interpretat Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră de Beethoven (cf. Program de sală al concertelor Filarmonicii din 1 și 2 decembrie 1962, Biblioteca M.I.B.).

noiembrie, în studioul Radioteleviziunii au fost interpretate Suita I-a de George Enescu, Concertul pentru vioară și orchestră de Johannes Brahms și poemul simfonic „Moarte și transfigurație” de Richard Strauss.

În fine, clișeu cu nr. inv. 95.328 îl arată pe șeful de orchestră român din nou împreună cu Casals, amândoi muzicienii aflați acum pe culmile împlinirilor, ale celebrității, la vârsta amintirilor. Imaginea

Fig. 9 — Întîlnire cu Casals la Londra

fixează întîlnirea care a avut loc între marii artiști la Londra, în toamna anului 1963. George Georgescu sosise acolo conducînd Filarmonica într-un turneu prin cîteva din orașele Angliei — primul concert avînd loc la 30 septembrie, cînd interpretarea dată de dirijorul român „Simfoniei fantastice” de Hector Berlioz a trezit un profund ecou în lumea muzicală engleză.²¹⁾ Cu puțină vreme înainte sosise în capitala anglo-saxonă și Casals, care, cu o zi înainte de concertul dirijat de George Georgescu, avea să conducă și el un concert al Filarmonicii din Londra, la „Royal Alberth Hall”²²⁾ Așa s-a ajuns la întîlnirea dintre cei doi mari artiști și vechi prieteni. Fotografia (fig. 9) îi arată conversînd

²¹⁾ Alfred Hoffman, *Stiluri dirijorale: George Georgescu*, în *Studii și cercetări de istoria artei. Seria teatru, muzică, cinematografie*, nr. 1, (1965) tom. 12, p. 35—36

²²⁾ Cf. *Contemporanul* 1963, nr. 37/883 din 13 septembrie, p. 6.

într-o cameră de hotel, șeful de orchestră român — cu jovialitate, muzicianul spaniol — cu ușoară nostalgie.

Dintre clișeele cuprinse în donația pe care o prezentăm, douăsprezece reproduc fotografii înfățișându-l pe George Georgescu la pupitrele unora dintre marile orchestre simfonice ale Europei sau din Statele Unite ale Americii. Un prim clișeu — nr. inv. 95.342 — îl arată pe șeful de orchestră dirijând în sala Ateneului Român — dar nu Filarmonica bucureșteană, ci pe cea berlineză. Imaginea (fig. 10) datează din

Fig. 10 — Dirijând Filarmonica din Berlin în sala Ateneului

primăvara anului 1940, când orchestra Filarmonica din Berlin a întreprins un turneu în capitala României. Solicitat de conducerea orchestrei germane, la 12 mai, George Georgescu a condus colectivul oaspete, într-un concert în al cărui program au figurat Simfonia a V-a de Beethoven, Concertul pentru violoncel și orchestră de Haydn și poemul simfonic „Till Euleuspiegel“ de Richard Strauss.

Un alt clișeu — nr. inv. 95.350 — îl înfățișează pe reputatul dirijor de asemenea la pupitrul unei orchestre, conducând, asistat, în sală de un public numeros. Fotografia poartă mențiunea „Musik Freunde Wien, 1943. XII, 15“. Este o imagine luată cu prilejul unui concert care a avut loc în orașul lui Haydn și Mozart, al lui Beethoven și Schubert, la data amintită, când George Georgescu colaborând cu celebra Filarmonică din Viena și cu asociația „Prietenii Muzicii“ a dirijat „Missa solemnă“ de

Beethoven. Concertul acesta a înregistrat un succes deosebit în „orașul muzicii“, fapt reflectat de presa vieneză.²³⁾

În imaginea reprodusă de clișeu cu nr. inv. 95.340, George Georgescu apare conducând la Moscova orchestra simfonică a Radiodifuziunii sovietice. Pelicula înregistrează în acest caz amintirea unuia dintre succesele răsunătoare pe care marele dirijor român le-a cunoscut în ultimul său deceniu de activitate artistică: interpretarea dată de el Simfoniei a II-a de Hacıaturian în fața publicului și muzicienilor sovietici, asistat de compozitorul însuși. Concertul a avut loc la 18 octombrie 1955, în program figurind și suita „Privești moldovenești“ de Mihail Jora și Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră de Prokofiev, solistă fiind Silvia Șerbescu. Aprecierile venite din partea opiniei publice muzicale sovietice au fost superlative. Dirijorul Nicolai Anosov, referindu-se la tălmăcirea de către George Georgescu a Simfoniei lui Hacıaturian scria: „Interpretarea dată de dirijorul român m-a zguduit. Aș putea spune că nouă, muzicienilor sovietici, abia atunci ne-a fost dezvăluit miezul acestei simfonii... Pe mine personal, interpretările date de Georgescu simfoniei lui Hacıaturian mă stimulează să visez la o realizare asemănătoare a acestei lucrări...“²⁴⁾ Criticul muzical V. Kricov scria, la rîndu-i, că George Georgescu „a cucerit pe ascultători prin inspirata interpretare a Simfoniei a doua de Hacıaturian... una dintre cele mai bune opere ale lui A. Hacıaturian se întoarce pe estrada noastră de concert după o perioadă de zece ani de uitare, din inițiativa unui muzician de peste hotare; acest fapt constituie o critică vie la adresa instituțiilor noastre de concert“.²⁵⁾ Îar reputatul compozitor sovietic Iurii Șaporin scria în „Pravda“ din 21 noiembrie 1955, într-un articol intitulat semnificativ „Măiestria unui eminent dirijor“: „Nu de mult s-a încheiat la Moscova turneul dirijorului român George Georgescu... Aceste concerte au întărit părerea ce mi-am format-o despre el, că este unul dintre cei mai remarcabili dirijori contemporani“.²⁶⁾

Un alt mare succes peste hotare al șefului de orchestră român ni-l evocă cinci clișee — nr. inv. 95.320, 95.327, 95.331—95.332 și 95.336 — reproducînd fotografii făcute în timpul turneului întreprins de George Georgescu în Statele Unite ale Americii, la sfîrșitul anului 1960. Deși bine cunoscut și mult apreciat și peste Ocean, dirijorul de la București nu mai fusese totuși acolo din anii 1926—1927, de cînd îl înlocuise pe Toscanini la pupitrul Filarmonicii din New-York și condusesese spectacole cu „Boema“ și „Carmen“ la Opera din Washington. Intercusl stîrnit de turneul artistului român apărea, deci, legitim și el s-a reflectat în avanscrucile elogioase ale ziarelor „Cleveland Press“, „Cleveland Dealer“ sau în prezentarea făcută de postul de radio N.B.C. din Washington.²⁷⁾ Concertele au avut loc la 1 și 3 decembrie la Cleveland, în „Severance Hall“, în fața unui auditoriu de peste două mii de per-

²³⁾ Extrase din presa vieneză la Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 139—140.

²⁴⁾ *Contemporanul*, 1956, nr. 42 (524) din 19 octombrie, p. 4.

²⁵⁾ Citatul extras din Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 165—166.

²⁶⁾ *Loc. cit.*

²⁷⁾ *Contemporanul* 1960, nr. 50 (739) din 9 decembrie, p. 6; *Scînteia* XXX, (1960), nr. 5008 din 5 decembrie, p. 4

soane; apoi, în zilele de 13, 14 și 15 decembrie la Washington, în „Constitution Hall”; la 28 decembrie cu orchestra din Baltimore, iar la 30 și 31 decembrie 1960, la Philadelphia, cu celebra orchestră simfonică de acolo, apreciată ca cea mai bună din Statele Unite.²⁸⁾ Succesul a fost prăfuit deosebit. Presa din Cleveland a apreciat pe

Fig. 11 — Philadelphia, SUA, decembrie 1960

George Georgescu drept „cel mai mare dirijor pe care l-a primit vreodată Clevelandul” considerându-l totodată „interpret perfect al lui Strauss”. Iar ziarul „Washington News” din 14 decembrie 1960, referindu-se la concertul dirijat de oaspetele român, îl califica drept „un concert magnific”²⁹⁾ Clișeele păstrate în colecția M.I.B. îl arată pe George Georgescu — în timpul turneului în S.U.A. — la repetițiile cu orchestrele din Cleveland, Washington și Philadelphia. Între imagini se distinge un splendid și caracteristic profil al dirijorului, aflat la pupitrul orchestrei simfonice din Philadelphia (fig. 11).

²⁸⁾ *Ibidem*; 1960, nr. 5017 din 15 decembrie, p. 4; 5020 din 18 decembrie, p. 3.

²⁹⁾ *Contemporanul*, 1960, nr. 5017 din 15 decembrie, p. 4; nr. 5020 din 18 decembrie, p. 3.

Clișeul cu nr. inv. 95.321 reproduce o imagine din timpul unui concert la Praga, în celebra catedrală gotică Sf. Vit. Spațiul imens al celor trei nave ale catedralei este înțesat de public, iar la altar se zărește ansamblul coral și simfonic al Filarmonicii cehi (fig. 12). Concertul, în al cărui program a figurat monumentală Simfonie a IX-a de Beethoven, a marcat momentul închiderii ediției din 1962 a Festivalului muzical internațional „Primăvara la Praga”. Cinstea de a dirija concertul final a fost acordată lui George Georgescu, muzicienii cehi apreciind la modul acesta valoarea și renumele șefului de orchestră român. Faptul se cere menționat, știind că în acel an, la festivalul „Primăvara la Praga” participaseră mari personalități ai artei interpretative muzicale — printre dirijori, Charles Munch și Zubin Mehta, de pildă.

În fine, în seria clișeelor reproducând fotografii făcute cu prilejurile turneelor lui George Georgescu peste hotare, încă trei, redând prim-planuri ale dirijorului, au fost ocazionate de turnee la Budapesta (clișeul nr. inv. 95.310) și în Republica Democrată Germană, la Berlin și Leipzig (clișeele nr. inv. 95.337 și 95.348). Îndeosebi rețin atenția aceste două din urmă imagini: sînt printre ultimele fotografii ale lui George Georgescu, datînd cu cîteva luni înainte de moartea marelui muzician român. Turneul întreprins în Republica Democrată Germană, precum și în Berlinul occidental în martie 1964, a constituit o altă — dar ultima — manifestare a recunoașterii valorii internaționale a dirijorului de la București. Se comemorau atunci 100 de ani de la nașterea lui Richard Strauss. George Georgescu dobîndise încă din tinerețe renumele unuia dintre cei mai desăvîrșiți interpreți ai operelor compozitorului german, numărîndu-se printre așa-numiții „dirijori straussieni”, alături de Klemens Krauss, Karl Böhm, Eugen Jochum.³⁰⁾ A fost deci firesc ca în programul festivităților prilejuite de centenar, lui George Georgescu să i se încredințeze conducerea unuia dintre concerte, colaborînd cu „Berliner-Sinfonie-Orchester”. Cum s-a relatat și în muzicologia românească, concertul „a fost memorabil”, critica germană considerînd că „pentru această ani-

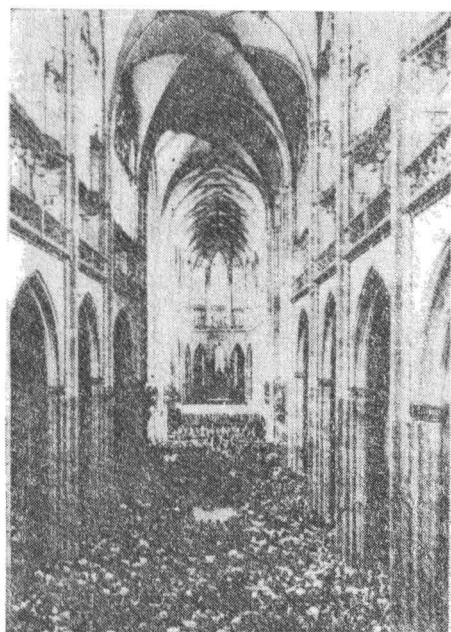

Fig. 12 — Concert în catedrala Sf. Vit din Praga

³⁰⁾ Cf. Ernst Krause, *Richard Strauss*, București, 1965, p. 133, unde „românul George Georgescu” figurează printre marii interpreți ai lui R. Strauss.

versare nu puteafi găsit un interpret mai nimerit, decât renumitul artist din București.”³¹⁾ Asemenea împrejurări ni le evocă cele două clișee menționate, în care George Georgescu, la pupitru, interpretînd muzica maestrului și prietenului său, este surprins într-un moment de dure-roasă transfigurare (fig. 13).

Alte cinci clișee redau fotografii în care George Georgescu apare în fruntea orchestrei Filarmonica „George Enescu” din București. Clișeul cu nr. 95.324 înfățișează o imagine cunoscută, ea fiind reprodusă și pe anvelopa discului cu oratoriul „Tudor Vladimirescu” de Gheorghe Dumitrescu, produs de Casa „Electrecord”.

Clișeul cu nr. inv. 95.313 a fost prilejuit de participarea Filarmonicii bucureștene la ediția din 1956 a festivalului muzical internațional „Toamna la Varșovia”. Împreună cu George Georgescu, aflat pe podium, întreg colectivul orchestrei răspunde aclamațiilor publicului. Fotografia evocă concertul dat de Filarmonica bucureșteană la Varșovia, în 11 octombrie 1956, prilej cu care reprezentanții artei românești au obținut un prestigios succes. „Din formațiunile pe care le-am auzit pînă acum, în frunte se situează neîndoielnic ansamblul Filarmonicii din București, dirijat de George Georgescu” — scria la 18 octombrie revista „Przegląd Kulturalnej”. Iar săptămînalul „Swiat” conchidea: „Am ascultat 5 mari orchestre de peste hotare și putem să le apreciem acum luînd în considerare valoarea colectivelor, clasa dirijorilor, precum și programele prezentate. Cea mai bună a fost Filarmonica din București.”³²⁾

Un alt turneu al Filarmonicii — în Republica Populară Ungară — orchestra fiind condusă tot de întemeietorul și educatorul ei — este evocat de clișeele cu numerele de inventar 95.315, 95.322 și 95.333. În toate trei, George Georgescu apare în fruntea colectivului simfonic bucureștean, aclamat de public. Reține atenția imaginea în care dirijorul român este felicitat de marele compozitor maghiar Kodaly Zoltan (fig. 14). Fotografia a fost făcută la 10 octombrie 1962, după un concert care a avut loc la Budapesta, cînd, răspunzînd solicitărilor publicului, orchestra de la București, sub bagheta lui George Georgescu, a interpretat în supliment „Intermezzo-ul” (dansul) din suita „Hary Ianoș” de Kodaly.³³⁾

Turnee peste hotare evocă și clișeele cu numerele de inventar 95.311—95.312, 95.316 și 95.325—95.326, reproducînd afișe de concert, programe de sală și comentarii apărute în ziare străine pe marginea unor concerte dirijate de George Georgescu. Semnalăm dintre ele — întii — reproducerea programului de sală la un concert care a avut loc la Bratislava, în Republica Socialistă Cehoslovacă, în zilele de 15 și 16 octombrie 1959, cînd cercurile muzicale din țara prietenă l-au solicitat pe artistul român să onoreze prin participarea sa evenimentul împlinirii a zece ani de la înființarea Filarmonicii slovace; iar apoi, programul la un concert al Filarmonicii bucureștene dat la 27 octom-

31) Alfred Hoffman, *op. cit.*, p. 36.

32) Ambele citate sînt extrase din lucrarea lui Lucian Voiculescu, p. 159.

33) Informații pe baza colecției de afișe și programe aflată în biblioteca Filarmonicii „George Enescu”.

brie 1961 la Paris, în sala Pleyel, amintind de asemenea de unul din marile succese înregistrate în anii din urmă de dirijorul român.

În fine, colecția de obiecte și fotografii reflectând aspecte din activitatea marelui muzician George Georgescu mai însumează încă două clișee, evocând și ele alte două momente de seamă în viața și cariera artistică a șefului de orchestră. Clișeul cu nr. inv. 95.318 reproduce pagina a doua albă și prima pagină a textului muzical din partitura

Fig. 13 — Una din ultimele fotografii...

Fig. 14 — La Budapesta, felicitat de Kodaly Zoltan

la Simfonia „Patetica” de Ceaikovski, care a aparținut lui George Georgescu. Pagina albă conține și în acest caz însemnări asupra datelor și locurilor unde dirijorul a interpretat opus-ul ceaikovskian (fig. 15). Din șirul notațiilor reținem pe cea dintâi : „Das erste Mal, in Beethoven Saal Berlin, am 21 Februarie 1918 mit der verstärkten „Philharmonischer Orchester“ dirigiert” (La 21 februarie 1918, în sala Beethoven din Berlin am dirijat pentru prima oară puternica Orchestră Filarmonică”). Cu asemenea cuvinte simple, în forma aceasta modestă consemna George Georgescu, pentru sine însuși, strălucitul său debut dirijoral — ale cărui împrejurări le amintește clișeul menționat, din colecția M.I.B... Tînărul violoncelist român George Georgescu, care, în puțini ani de activitate artistică, dobîndise un binemeritat renume internațional (ca solist și ca membru în celebrul quartet „Marteau”) dădea în decembrie 1916 un concert la Königsberg. Pe cînd cînta, constată la mîna stîngă simp-

tomele unei crampe, de care, cu toate eforturile medicilor, n-avea să se vindece. Cariera de violoncelist îi era astfel încheiată. Durerea artistului generează însă, repede, hotărîrea de a deveni dirijor. Cu concursul lui Richard Strauss, ajunge elevul marelui Arthur Nikisch, conducătorul orchestrelor Filarmonica din Berlin și Gewandhaus din Leipzig. După mai puțin de doi ani de studiu, George Georgescu se prezintă la pu-

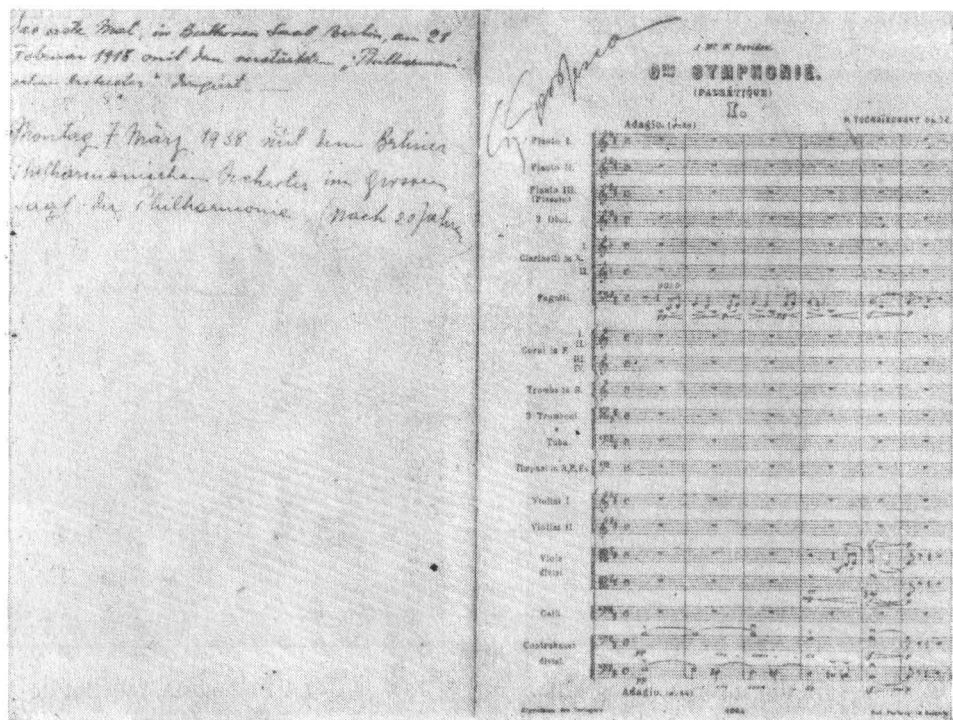

Fig. 15 — Partitura simfoniei „Patetica“ de Ceaicovski, cu mențiunea autografă a debutului dirijoral al lui George Georgescu

pitru Filarmonicii berlineze, în fața unui auditoriu și a unor cercuri muzicale exigente. Cu un program incluzînd poemul simfonic „Till Eulenspiegel“ de Strauss, Concertul pentru pian și orchestră de Grieg și Simfonia „Patetica“ de Ceaicovski, debutul a însemnat pentru românul George Georgescu — triumful. Ziarul „Berliner Lokal Anzeiger“ referindu-se la sfîrșitul carierei de violoncelist a lui George Georgescu și la debutul său dirijoral scria : „putem să strigăm bucuroși : „Le roi est mort, vive le roi“ ³⁴⁾

Așa a început cariera strălucită a marelui șef de orchestră George Georgescu, carieră care — datorită talentului aceluia rar dublat de o-

³⁴⁾ Virgil Gheorghiu, *Din muzica și viața compozitorilor*, București 194, p. Lucian Voiculescu, *op. cit.*, p. 9 și 123.

muncă tenace — avea să fie împlinită, odată cu trecerea anilor, de nenumărate succese.

Unul dintre acestea este evocat de pelicula nr. inv. 95.341 : reproducerea diplomei prin care guvernul român acorda în 1949, premiul de stat clasa I-a și titlul de „Laureat al Premiului de Stat al Republicii Populare Române” „Dirijorului George Georgescu, pentru interpretarea Simfoniei a II-a de Hacıaturian, a Simfoniilor lui Ceaikovski și pentru întreaga sa activitate muzicală...” „Era gestul de prețuire al întregii națiuni, pentru artistul care, timp de aproape patruzeci de ani, dăruise poporului din rîndurile căruia răsărise, întregul său talent, toată puterea sa de muncă, însușirile sale cele mai de preț.

* . *

Obiectele și fotografiile rămase de la George Georgescu și aflate acum în patrimoniul Muzeului de istorie a orașului București reflectă — așa cum am încercat s-o arătăm — momente importante din biografia unuia dintre cei mai reprezentativi muzicieni români din epoca noastră. Dar cum George Georgescu a avut, în evoluția vieții muzicale din capitala României un esențial aport, piesele din colecția prezentată constituie, în egală măsură, mărturiile multor evenimente care au împlinit progresul vieții concertistice în Bucureștii ultimilor patruzeci de ani. Din aceste două puncte de vedere, valoarea istorică a colecției asupra căreia am referit aici nu mai are nevoie să fie în plus demonstrată. O împrejurare, doar, rămînc să fie subliniată : anume — că, acum, cînd baghetele și partiturile marelui șef de orchestră stau expuse în vitrine de muzeu ori rînduite în rafturi de bibliotecă, iar cunoștința cu măiestria interpretativă a dirijorului mai poate fi înlesnită numai prin înregistrări pe discuri și benzi de magnetofon, fotografiile înfățișîndu-l pe George Georgescu la pupitru rămîn singurele mărturii pentru ceea ce — fatal — a dispărut și nu mai poate niciodată renaște — nici sub vraja cuvîntului scris și nici din sunetele revărsate de imprimările făcute de marele muzician : acea ființă vie, care, urcată pe podium-ul de concert, se mistuia vibrînd la toate nuanțele, de toate înțelesurile pe care a putut dintotdeauna să le rostească muzica ; omul acela care, aflat la pupitru și mînuind bagheta, însuflețea orchestra și știa, cum puțini alții, să obțină *totul* de la ea ; dirijorul care, cu o îndreptare crescută a trunchiului și o ridicare a capului și a brațelor desfăcute către înălțimi slobozea, ca un demiurg, impresiionante deslănțuirii sonore ; pentru ca în clipa următoare, numai cu un simplu semnal de șoaptă să prefacă lumea sunetelor în *nimic* ; șeful de orchestră care își fermeca publicul cu gestică sa — pe cît de simplă, pe atît de elegantă, pe cît de sobră, pe atît de eficientă ; artistul care cu mijloace puține obținea maximum-ul de frumos, de firesc și de adevărat... Despre toate numai înregistrările pe peliculă mai pot perpetua imaginea vie a aceluia care a fost marele dirijor român de valoare internațională George Georgescu.

Dans l'article on publie des objets et des photographies ayant appartenu au grand chef d'orchestre roumain George Georgesco, entrés en 1964 dans le patrimoine du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest : la partition de la „Symphonie classique“ de S. Prokofiev, deux baguettes (l'une offerte au chef d'orchestre roumain par le chef d'orchestre anglais Sir John Barbirolli), quatre photographies et 43 clichés. Ces derniers montrent George Georgesco à des âges différents et dans des hypostases variées : soit à côté de grands interprètes avec lesquels il a collaboré (fig. 4—9), soit au pupitre d'orchestres symphoniques d'Europe ou des Etats-Unis d'Amérique (fig. 10—13), soit au pupitre de la Philharmonique „George Enesco“ à l'occasion de tournées à l'étranger (fig. 14). D'autres clichés sont les reproductions de partitions ou de diplômes des distinctions accordées au musicien tout au long de sa carrière.

En présentant chaque pièce de la collection d'objets et de photographies qui sont restés après la mort de George Georgesco, l'auteur reconstitue les moments importants de la carrière de ce grand musicien roumain.